

Лекція
Тема: УРБАНОЛІНГВІСТИКА ЯК НАУКА
План

1. Місто як об'єкт вивчення.
2. Поліінформативність міста як об'єкта наукових досліджень.
3. Урбаністика як універсальна різноаспектна тема багатьох дисциплін.
4. Місто в полі зору лінгвістів.
5. Урбанолінгвістика – пріоритетний напрям сучасних українських лінгвістичних студій.

Список літератури

1. Бабич Н. Мовлення міста і села: конфлікт форми і змісту. *Мова і суспільство*. Львів, 2012. Випуск 3. С.265-270.
2. Колесов В.В. Язык города. Москва, 1991. 192 с.
3. Мартос С. А. Місто як об'єкт лінгвістичного дослідження: підходи і напрями. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Лінгвістика»*. Херсон, 2007. Вип. 6. С. 133-137.
4. Миколенко Т. Мова міста: динаміка та сучасний етап вивчення. *Мовні і концептуальні картини світу*. 2013. Вип. 43 (3). С.77-82.
5. Сікора Г. Текст міста як лінгвістичний феномен. *Українська мова*. 2016. № 4. С.122-135.
6. Kreslins J. Linguistic landscapes in the Baltic. *Scandinavian Journal of History*. 28 (3-4), 2003. P.165-174.
7. <https://www.ulif.org.ua/> –Український лінгвістичний портал

Лекція
Тема: ПОНЯТІЙНИЙ АПАРАТ УРБАНОЛІНГВІСТИКИ
План

1. Поняття «текст – текст міста – місто як текст».
2. Поняття «мова міста», «мовний побут міста», «мовний портрет міста», «лінгвопортрет міста», «мовний образ міста», «мовний стан міста», «мовний міський простір», «лінгвокультурний простір міста», «мова міського колективу», «мова міського соціуму», «народно-розмовне мовлення міста», «мовний клімат», «лінгвістичне градознавство», «мовний ландшафт міста».
3. Міська мікротопонімія (годонімія, емпоронімія, ергонімія тощо).

Список літератури

1. Бабич Н. Мовлення міста і села: конфлікт форми і змісту. *Мова і суспільство*. Львів, 2012. Випуск 3. С.265-270.
2. Белей Л. Соціолінгвістичне висвітлення терміна "мовний ландшафт". *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. 2010. Вип. 23. С. 36-40.
3. Мартос С.А. Мовний портрет міста як складник соціолінгвістичної практики студентів. *Філологічна освіта: компетентнісна парадигма: матеріали Міжнародної науково-практичної заочної інтернет-конференції (15 листопада 2019р.)*. Миколаїв: МНУ імені В.О.Сухомлинського, 2019. С.110-112. Мацько Л. Семантико-функціональні аспекти тексту міста. *Дивослово*. 2008. № 11 (620). С. 30–33.
4. Масенко Л. Т. Нариси із соціолінгвістики. К.: Видавничий дім «КМА», 2010. 243 с.
5. Миколенко Т. Мова міста: динаміка та сучасний етап вивчення. *Мовні і концептуальні картини світу*. 2013. Вип. 43 (3). С.77-82.
6. Олійник О.Ю. Термінологія опису мовного ландшафту у вітчизняному та зарубіжному мовознавстві. *Термінологічний вісник*. Вип 2 (1), 2013. с. 150-154.

7. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава, 2006. 716 с.
8. Сікора Г. Текст міста як лінгвістичний феномен. *Українська мова*. 2016. № 4. С.122-135.
9. <http://www.nbu.gov.ua> – Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського.
10. <https://www.mova.info/> – Лінгвістичний портал

Лекція

Тема: УСНІ ТИПИ ТЕКСТІВ

План

1. Усне розмовне міське мовлення: монологи (розповіді), діалоги (розмовні мініатюри: мікродіалоги, ситуативні репліки), полілоги.
2. Етикетні формули в комунікації містян.
3. Медіатекст (мовлення ЗМІ).
4. Неофіційна (розмовна) антропонімія — особові імена людей, зокрема іменник, імена по батькові, прізвища і прізвиська.
5. Міська неофіційна (розмовна) мікротопонімія.
6. Міський фольклор.
7. Сучасні пісенні тексти.

Список літератури

1. Бабич Н. Мовлення міста і села: конфлікт форми і змісту. *Мова і суспільство*. Львів, 2012. Випуск 3. С.265-270.
2. Белей Л. Класифікація елементів мовного ландшафту. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки. Мовознавство*. Луцьк, 2012. №1(226). С. 10-16.
3. Бибик С.П. Усна літературна мова в українській культурі повсякдення: монографія. Ніжин, 2013. 589 с.
4. Мартос С.А. Мовний портрет міста як складник соціолінгвістичної практики студентів. *Філологічна освіта: компетентнісна парадигма: матеріали Міжнародної науково-практичної заочної інтернет-конференції (15 листопада 2019р.)*. Миколаїв: МНУ імені В.О.Сухомлинського, 2019. С.110-112. Мацько Л. Семантико-функціональні аспекти тексту міста. *Дивослово*. 2008. № 11 (620). С. 30–33.
5. Миколенко Т. Мова міста: динаміка та сучасний етап вивчення. *Мовні і концептуальні картини світу*. 2013. Вип. 43 (3). С.77-82.
6. Сікора Г. Текст міста як лінгвістичний феномен. *Українська мова*. 2016. № 4. С.122-135.
7. Шевчук-Клюжева О.В. Українське мовлення на Донеччині: автореф. канд. філол. наук: 10.02.01.Донецьк, 2003. 20 с.
8. Kreslins J. Linguistic landscapes in the Baltic. *Scandinavian Journal of History*. 28 (3-4), 2003. P.165-174.
9. <http://www.ji.lviv.ua/index.htm> – Незалежний культурологічний часопис «І»
10. <http://www.nbu.gov.ua> – Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського.

Лекція

Тема: ПИСЕМНІ ТИПИ ТЕКСТІВ

План

1. Художні / нехудожні тексти — твори уродженців міста або твори про місто (твори художньої літератури, мемуаристика, публіцистика, епістолярій тощо).
2. Документальні джерела (матеріали перепису населення, статистичні звіти закладів освіти та ЗМІ, історичні коментарі, пам'ятки, архівні матеріали тощо).

Список літератури

1. Бабич Н. Мовлення міста і села: конфлікт форми і змісту. *Мова і суспільство*. Львів, 2012. Випуск 3. С.265-270.
2. Белей Л. Класифікація елементів мовного ландшафту. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки. Мовознавство*. Луцьк, 2012. №1(226). С. 10-16.
3. Колесов В.В. Язык города. Москва, 1991. 192 с.
4. Сікора Г. Текст міста як лінгвістичний феномен. *Українська мова*. 2016. № 4. С.122-135.
5. <http://www.nbuv.gov.ua> – Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського.
6. <https://www.ulif.org.ua/> –Український лінгвістичний портал

Лекція

Тема: ОНОМАСТИЧНИЙ ПРОСТІР МІСТА

План

1. Офіційна антропонімія. Особові імена людей (іменник, імена по батькові, прізвища і прізвиська).
2. Міська мікротопонімія (офіційна).
 - Годонімія — назви лінійних внутрішньоміських об'єктів (вулиць, перевулків, площ, майданів, бульварів і т. д.).
 - Емпоронімія — назви магазинів, кіосків, павільйонів, салонів, торгових центрів, розважальних комплексів, залів тощо.
 - Ергонімія — назви підприємств і закладів різного профілю.
 - Епіграфіка (вуличні тексти) — офіційна (друковані тексти афіш, плакатів, оголошень, вивісок, стендів, реклам тощо) і неофіційна (тексти, написані містянами від руки чи на комп'ютері, графіті).

Список літератури

1. Белей Л. Класифікація елементів мовного ландшафту. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки. Мовознавство*. Луцьк, 2012. №1(226). С. 10-16.
2. Белей Л. Соціолінгвістичне висвітлення терміна "мовний ландшафт". *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. 2010. Вип. 23. С. 36-40.
3. Колесов В.В. Язык города. Москва, 1991. 192 с.
4. Мартос С. А. Структурно-семантична характеристика емпоронімів. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Лінгвістика»*. Херсон, 2015. Вип. 22. С. 98-102.
5. Мартос С.А. Ергоніми благодійної сфери Херсонщини. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка* / [редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, І. Зимомря]. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2020. Вип. 27. Том 3. С. 85-89.
6. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава, 2006. 716 с.
7. Сікора Г. Текст міста як лінгвістичний феномен. *Українська мова*. 2016. № 4. С.122-135.
8. Kreslins J. Linguistic landscapes in the Baltic. *Scandinavian Journal of History*. 28 (3-4), 2003. P.165-174.
9. <http://www.nbuv.gov.ua> – Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського.
10. <https://www.mova.info/> – Лінгвістичний портал

Практичне заняття
Тема: УРБАНОЛІНГВІСТИКА ЯК НАУКА
Теоретичні питання

1. Місто як об'єкт вивчення.
2. Поліінформативність міста як об'єкта наукових досліджень.
3. Урбаністика як універсальна різноаспектна тема багатьох дисциплін.
4. Місто в полі зору лінгвістів.
5. Урбанолінгвістика – пріоритетний напрям сучасних українських лінгвістичних студій.

Рекомендована література

1. Бабич Н. Мовлення міста і села: конфлікт форми і змісту. *Мова і суспільство*. Львів, 2012. Випуск 3. С.265-270.
2. Колесов В.В. Язык города. Москва, 1991. 192 с.
3. Мартош С. А. Місто як об'єкт лінгвістичного дослідження: підходи і напрями. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Лінгвістика»*. Херсон, 2007. Вип. 6. С. 133-137.
4. Миколенко Т. Мова міста: динаміка та сучасний етап вивчення. *Мовні і концептуальні картини світу*. 2013. Вип. 43 (3). С.77-82.
5. Сікора Г. Текст міста як лінгвістичний феномен. *Українська мова*. 2016. № 4. С.122-135.
6. Kreslins J. Linguistic landscapes in the Baltic. *Scandinavian Journal of History*. 28 (3-4), 2003. P.165-174.
7. <https://www.ulif.org.ua/> –Український лінгвістичний портал

Завдання

Продемонструйте схематично й доведіть, що урбаністика – це універсальна багатоаспектна тема багатьох дисциплін.

Практичне заняття
Тема: ПОНЯТІЙНИЙ АПАРАТ УРБАНОЛІНГВІСТИКИ
Теоретичні питання

1. Поняття «текст – текст міста – місто як текст».
2. Поняття «мова міста», «мовний побут міста», «мовний портрет міста», «лінгвопортрет міста», «мовний образ міста», «мовний стан міста», «мовний міський простір», «лінгвокультурний простір міста», «мова міського колективу», «мова міського соціуму», «народно-розмовне мовлення міста», «мовний клімат», «лінгвістичне градознавство», «мовний ландшафт міста».
3. Міська мікротопонімія (годонімія, емпоронімія, ергонімія тощо).

Рекомендована література

1. Бабич Н. Мовлення міста і села: конфлікт форми і змісту. *Мова і суспільство*. Львів, 2012. Випуск 3. С.265-270.
2. Белей Л. Соціолінгвістичне висвітлення терміна "мовний ландшафт". *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. 2010. Вип. 23. С. 36-40.
3. Мартош С.А. Мовний портрет міста як складник соціолінгвістичної практики студентів. *Філологічна освіта: компетентнісна парадигма: матеріали Міжнародної науково-практичної заочної інтернет-конференції (15 листопада 2019р.)*. Миколаїв: МНУ імені В.О.Сухомлинського, 2019. С.110-112. Мацько Л. Семантико-функціональні аспекти тексту міста. *Дивослово*. 2008. № 11 (620). С. 30–33.
4. Масенко Л. Т. Нариси із соціолінгвістики. К.: Видавничий дім «КМА», 2010. 243 с.

5. Миколенко Т. Мова міста: динаміка та сучасний етап вивчення. *Мовні і концептуальні картини світу*. 2013. Вип. 43 (3). С.77-82.
6. Олійник О.Ю. Термінологія опису мовного ландшафту у вітчизняному та зарубіжному мовознавстві. *Термінологічний вісник*. Вип 2 (1), 2013. с. 150-154.
7. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава, 2006. 716 с.
8. Сікора Г. Текст міста як лінгвістичний феномен. *Українська мова*. 2016. № 4. С.122-135.
9. <http://www.nbuv.gov.ua> – Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського.
10. <https://www.mova.info/> – Лінгвістичний портал

Завдання

Із наведеного переліку понять («мова міста», «мовний побут міста», «мовний портрет міста», «лінгвопортрет міста», «мовний образ міста», «мовний стан міста», «мовний міський простір», «лінгвокультурний простір міста», «мова міського колективу», «мова міського соціуму», «народно-розмовне мовлення міста», «мовний клімат», «лінгвістичне градознавство», «мовний ландшафт міста») виберіть терміни й порівняйте їх. Чи тотожні ці поняття? Чи мають певні відмінності? У чому це проявляється?

Практичне заняття

Тема: УСНІ ТИПИ ТЕКСТІВ

Теоретичні питання

1. Усне розмовне міське мовлення: монологи (розповіді), діалоги (розмовні мініатюри: мікродіалоги, ситуативні репліки), полілоги.
2. Етикетні формули в комунікації містян.
3. Медіатекст (мовлення ЗМІ).
4. Неофіційна (розмовна) антропонімія — особові імена людей, зокрема іменник, імена по батькові, прізвища і прізвиська.
5. Міська неофіційна (розмовна) мікротопонімія.
6. Міський фольклор.
7. Сучасні пісенні тексти.

Рекомендована література

1. Бабич Н. Мовлення міста і села: конфлікт форми і змісту. *Мова і суспільство*. Львів, 2012. Випуск 3. С.265-270.
2. Белей Л. Класифікація елементів мовного ландшафту. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки. Мовознавство*. Луцьк, 2012. №1(226). С. 10-16.
3. Бибик С.П. Усна літературна мова в українській культурі повсякдення: монографія. Ніжин, 2013. 589 с.
4. Мартос С.А. Мовний портрет міста як складник соціолінгвістичної практики студентів. *Філологічна освіта: компетентнісна парадигма: матеріали Міжнародної науково-практичної заочної інтернет-конференції (15 листопада 2019р.)*. Миколаїв: МНУ імені В.О.Сухомлинського, 2019. С.110-112. Мацько Л. Семантико-функціональні аспекти тексту міста. *Дивослово*. 2008. № 11 (620). С. 30–33.
5. Миколенко Т. Мова міста: динаміка та сучасний етап вивчення. *Мовні і концептуальні картини світу*. 2013. Вип. 43 (3). С.77-82.
6. Сікора Г. Текст міста як лінгвістичний феномен. *Українська мова*. 2016. № 4. С.122-135.
7. Шевчук-Ключева О.В. Українське мовлення на Донеччині: автореф. канд. філол. наук: 10.02.01.Донецьк, 2003. 20 с.

8. Kreslins J. Linguistic landscapes in the Baltic. *Scandinavian Journal of History*. 28 (3-4), 2003. P.165-174.
9. <http://www.ji.lviv.ua/index.htm> – Незалежний культурологічний часопис «Ї»
10. <http://www.nbuv.gov.ua> – Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського.

Завдання

1. Оберіть один із херсонських радіо- або телеканалів. Протягом дня прослідкуйте за нормативністю мовлення його радіо- або телепередач. Висновки подайте як аналітичний опис.
2. Прослідкуйте за етикетними формулами комунікації містян: привітання, прощання, вдячність, вибачення (одне на Ваш вибір). Зафіксуйте їх. Зробіть висновок про залежність/ незалежність вибору етикетних формул у певних міських соціогрупах (вік, стать, професія тощо).

Практичне заняття

Тема: ПИСЕМНІ ТИПИ ТЕКСТІВ

Теоретичні питання

1. Художні / нехудожні тексти — твори уродженців міста або твори про місто (твори художньої літератури, мемуаристика, публіцистика, епістолярій тощо).
2. Документальні джерела (матеріали перепису населення, статистичні звіти закладів освіти та ЗМІ, історичні коментарі, пам'ятки, архівні матеріали тощо).

Рекомендована література

1. Бабич Н. Мовлення міста і села: конфлікт форми і змісту. *Мова і суспільство*. Львів, 2012. Випуск 3. С.265-270.
2. Белей Л. Класифікація елементів мовного ландшафту. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки. Мовознавство*. Луцьк, 2012. №1(226). С. 10-16.
3. Колесов В.В. Язык города. Москва, 1991. 192 с.
4. Сікора Г. Текст міста як лінгвістичний феномен. *Українська мова*. 2016. № 4. С.122-135.
5. <http://www.nbuv.gov.ua> – Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського.
6. <https://www.ulif.org.ua/> –Український лінгвістичний портал

Завдання

Згадайте опанований вами курс «Літературне краєзнавство». Підготуйте доповідь із презентацією про одного із письменників Херсонщини.

Практичне заняття

Тема: ОНОМАСТИЧНИЙ ПРОСТІР МІСТА

Теоретичні питання

1. Офіційна антропонімія. Особові імена людей (іменник, імена по батькові, прізвища і прізвиська).
2. Міська мікротопонімія (офіційна).
 - Годонімія — назви лінійних внутрішньоміських об'єктів (вулиць, перевулків, площ, майданів, бульварів і т. д.).
 - Емпоронімія — назви магазинів, кіосків, павільйонів, салонів, торгових центрів, розважальних комплексів, залів тощо.
 - Ергонімія — назви підприємств і закладів різного профілю.
 - Епіграфіка (вуличні тексти) — офіційна (друковані тексти афіш, плакатів, оголошень, вивісок, стендів, реклам тощо) і неофіційна (тексти, написані містянами від руки чи на комп'ютері, графіті).

Рекомендована література

1. Белей Л. Класифікація елементів мовного ландшафту. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки. Мовознавство*. Луцьк, 2012. №1(226). С. 10-16.
2. Белей Л. Соціолінгвістичне висвітлення терміна "мовний ландшафт". *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. 2010. Вип. 23. С. 36-40.
3. Колесов В.В. Язык города. Москва, 1991. 192 с.
4. Мартос С. А. Структурно-семантична характеристика емпоронімів. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Лінгвістика»*. Херсон, 2015. Вип. 22. С. 98-102.
5. Мартос С.А. Ергоніми благодійної сфери Херсонщини. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка* / [редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, І. Зимомря]. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2020. Вип. 27. Том 3. С. 85-89.
6. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава, 2006. 716 с.
7. Сікора Г. Текст міста як лінгвістичний феномен. *Українська мова*. 2016. № 4. С.122-135.
8. Kreslins J. Linguistic landscapes in the Baltic. *Scandinavian Journal of History*. 28 (3-4), 2003. P.165-174.
9. <http://www.nbuv.gov.ua> – Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського.
10. <https://www.mova.info/> – Лінгвістичний портал

Завдання

Згадайте, що ви знаєте про перейменування годонімів Херсона у зв'язку із дією законів про декомунізацію. Підготуйте повідомлення про одного із діячів Херсонщини, чие ім'я відображено в назві херсонської вулиці.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Складіть список зарубіжних і вітчизняних наукових публікацій, у яких висвітлюються питання урбанолінгвістики. Оформіть джерела із гіперпокликаннями.
2. Складіть короткий тлумачний словник урбанолінгвістичних термінів.
3. Запишіть на диктофон уривок усного розмовного міського мовлення. Опишіть комунікативну ситуацію, в якій відбувалося мовлення. Зробіть висновки щодо нормативності мовлення містян.
4. Оберіть художній/нехудожній текст (вір художньої літератури, мемуаристика, публіцистика, епістолярій тощо) про Херсон. Презентуйте його як анонс.
5. Зберіть фотогалерею аномативів у міській мікротопонімії.
6. Підготуйте відеорекомендації щодо дотримання мовних норм у ономастичному міському просторі.